

D. A. G.

Dissertationis Academicæ,

De

Patrocinio Causse Injustæ,
Pars Prior;

Quam

*Cons. Ampl. Facult. Philos. in Reg.
Acad. Aboënsi,*

Publice examinandam sistunt

Jacobus Johannes Lagerström,
Phil. Mag.

Et

Samuel Gabriel Mellenius,
Borealis,

In Auditorio Majori, die Octob;
An. MDCCLXXXVI.

Horis ante meridiem solitis.

Aboæ, Typis Frenckellianis.

Viro

Amplissimo atque Consultissimo,

Domino

Henrico Ablequist,

Judici Territoriali Longe Meritissimo,

Patrono Optimo,

In quaecumque pii & beneficiorum memoris animi
pignus monumentumque

Sacrum

Voluit, Debuit
Auctor.

De patrocinio causæ injustæ.

Μὴ κανά κερδαίνειν κανά κέρδεα ἴσ' ἀτίσι
HESIODUS.

§. I.

Ut nullam tam salutarem & ad morbos depellendos tam efficacem unquam parare scivit solertia humana medicinam, quin & sanandi sua vi privati & sanitati maxime nociva perverso usu reddi possit; ita in hominum facinoribus coercendis nemo tam felici unquam usus est auspicio, ut remedia sua, quantumvis in se saluberrima atque præsentissima, virtuti tamen ipsi subinde perniciofa efficere non valuerit nequitia improborum (a). Scilicet succrescentibus vitis

A 2

tiis

(a) Pulchre OVIDIUS *Trist. Libr. II. vers. 266. sq.*

*Nil prodest, quod non lædere possit idem.
Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta
Comparat, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina salutem:
Quæque juvans monstrat, quæque sit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur ense viator:*

tiis certam allaturus medelam hinc tanta indiget animi perspicacia, tanta sapientia & pietate, quantam sibi polliceri vix possit mortalium conditio, illinc ea hominum in flagitia sese ingurgitantium est malitia, ut & præcepta Philosophorum sapientissima & leges imperantium sapientiæ, justitiæ & æquitatis laude, auctoritatis pondere & utilitatis ubertate illustrissimas non solum alto despiciant supercilio, sed etiam ad arbitrium suum, quo tetra sua facinora honesta occulant specie, torquere vitæque suæ sceleribus contaminatissimæ præsidium facere haud erubescant. Cujus quidem rei quæ de patrocinio injustæ causæ in foro sancitæ sunt leges diversissimæque Philosophorum de eadem re opiniones idoneum præbent exemplum.

Tametsi vero ne palmarias quidem earum exponere instituti permittit ratio, tamen, ut doctrinam de patrocinio causæ injustæ, ad quam explicandam aggressi sumus, uberiori collustremus lumine; perpaucas earundem breviter enarrabimus & æqua lance ponderabimus.

Nocentem in foro defendere virgula censoria haud dignum facinus a Romanis fuisse reputatum res est notissima. Et quamvis causæ Patrono mercenarium

*Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
Discitur innocuas ut agat facundia causas;
Protegit hæc fontes, immeritosque premittit.*

rium elienti suo se tribuere lege *Cincia* (b) sapientissime fuerit interdictum; unusquisque tamen favoris civium, expeditam quippe monstrâs viam ad summum honoris fastigium adscendendi, aucupandi gratia patrocinium reorum summa voluntate suscepit & eximium ac singulare in causam clientis sui probe communendam navavit studium. Etiam si vero prudentissima hæc Romanorum instituta plurimis haud contemnendis obviam iverint incommodis, idque inprimis effecerint, ne vel reus, qui fraudulentas improbi accusatoris artes disjicere non valuit, inexplicata causa condemnaretur, vel cum egestate conflictantes illo infuper maestarentur infortunio, ut divitum oppressi opibus ultimis immergerentur miseriis (c); attamen ne facultate sapienti consilio sibi indulta etiam viri cæte-

A 3

ro-

(b) Cavetur ea: ne quis ob causam orandam pecuniam donumve accipiat. TACIT. *Annal.* L. XI. c. 5. Legem huic similem apud veteres Gothlandos fuisse receptam docet *Jus oppidanum Visbiense* L. II. c. 23. So we enes vorspraken biheuet, de eneme enen van butene to wene he wille, unde des me darf he nene gifte ofte mede gheuen. Worden se oc des verwunnen dat de ene gheue unde de andere neme, so betere en jowelf der Stad III. marc. Si quis indiget patrocinio, is constituat sibi quendam ad iudicium non pertinentem, quemcumque voluerit, nec donum mercedemve ei dare liceat. Alterum dedisse alterumque accepisse si compertum fuerit III. marcarum multas uterque oppido solvat.

(c) Erudite & more suo ingeniose ostendit CICERO *de Officiis* L. II. c. 20. cur in hominibus iuvandis, seu in patro-

roquin haud improbi sæpissime abuterentur impedire non valuerunt. Cum enim antiquo comprobatum fuerit usu, ut causæ orationibus coram iudicibus habendis agantur (d); prosperum causæ eventum plurimum e patroni pependisse gravitate & facundia, adeoque clientem gravissimo plectendum supplicio, si virum Ciceroni eloquentia parem causæ suæ patronum constituit, absolutoria haud raro innocentem pronunciatum fuisse sententia, quisque orationis flexanimæ percipiens vim & vel modica Romanarum rerum gaudens peritia nullo negotio perspicit (e).

Huic

cinio suscipiendo, vir inops idemque bonus diviti ac insolenti sit præferendus, diviti vero & bono non postponendus.

(d) Consuetudinem hanc apud nonnullas gentes nostro adhuc ævo vigere notissimum est.

(e) Exemplum allegemus C. NORBANUM reum nocentissimum civemque, Cicerone teste, seditiosum & inutilem M. ANTONII oratoris eloquentia absolutum. Nec semel fucum se fecisse iudicibus jactat Cicero e. g. *cum Numatium in iudicio defendisset, isque absolutus socium ipsius Sabinum accusaret, ita fertur ira evectus Cicero fuisse, ut in hæc verba prorumperet: Nimirum tua opera Numati, damnationem effugisti, non me multas tenebras in luce iudicibus offundente?* PLUTARCHUS in *vita Ciceronis*. Interpret. Xyland. Conf. Orat. pro *A. Cluentio* Cap. 50. Verissime itaque Cel. GARVE (Anm. zu Ciceros Büch. von den Pflichten L. II. c. 14.)— Diese vom Cicero in seinen moralischen Schriften nirgends getadelte, in seinen rhetorischen so oft angepreisene Bemühung der gerichtlichen Redner, die Leidenschaften, für oder wider jeden Menschen oder jede Sache, einzunehmen, nachdem es ihre Ab-

Huic itaque impedimentum objecturi malo, aliam hoc nomine magis idoneam, omnique ornatu oratorio carentem jura sua tuendi rationem, causas dicentibus omnium fere nationum legumlatores praescripserunt. Testatur hoc de AREOPAGITIS ARISTOTELES (f) & de ÆGYPTIIS DIODORUS SICULUS (g).

Cæterarum gentium silentio jam prætereuntibus statuta, an sapientissimæ patriæ leges nequitiae caussidicorum reprimendæ sufficiant, operæ sit pretium perpendere.

Facultatem causæ patronos, seu rerum forensium procuratores, adhibendi haud nuper in patria litigantibus esse indultam, leges nostratium antiquæ luculentis-

sicht erforderte, war eine der unsichtbarsten Ursachen des Verderbens der alten policirten Staaten, und besonders des Römischen. Wenn es erlaubt, wenn es ehrenvoll für den Sachwalter ist, die Leidenschaften der Richter zu gewinnen, so bald er ihren Verstand nicht überzeugen kan: warum solte es für den Richter selbst eine Schande seyn, diesen Leidenschaften nachzugeben: und wenn sie diesen durch Rednerkünste in ihnen erwecken nachgeben dürfen, warum nicht auch ihren eigenen? 2c.

(f) *Rhet. L. I. c. 1.* Addit rationem dicens: *Non enim oportet judicem pervertere, exacuendo ad iram vel invidiam, vel misericordiam: Perinde enim est ac si quis, qua usus est regula, eam reddiderit perverſam.*

(g) *Bibl. Hist. L. I. c. 6.*

✠) 8 (✠

tiffime ostendunt (*h*); veruntamen cum antiquitus nec
cer-

(*b*) Gravisimum hujus rei testimonium perhibet LEX OSTGOTHICA Cap. XIV. Räst. B. cujus hæc sunt verba: Nu är man uthlåndsker alla ber siärran: swa at han gitter egh stalwer sina Sak sott, ällar är siuler, of gitter egh farit, ällar är witsfärtinger of fan egh, tå må thesum lundum Umbudyman hafwa. Manifestissime idem testatur MANDATUM ERICI POMERANI *de an.* 1413. (ap. Hadorph. ad Jus Birc.) in cujus §. 9. legitur: Item wore nogher fatik eller rijk, een eller annen stempder til the for:da Nopsta ting, oc singe han Laglik forfall, at han ei kemma kanda, tha seal han senda en for sik som fullemakt hauer a hans wegna m; hans opne Bref oc incigle, och andra godha Wanna Incigle til tygh och witnessbyrdh for samma Brefat swara, anamma oc göra raet, listæruis som han sæluer ner waere, som Saken aer ardrande. Quæ leges vadimonium fonticis de causis deferentibus causarum suarum & civilium & criminalium patronos constituendi dant veniam. Cfr. *mand. cit.* §. 1. A quibus hoc nomine parum discrepat Jus CHRISTOPHORIANUM Cap. XV. §. 1. Jord. B. ubi ita sancitur: Engin hafwi och wald at döma öf ner noghors mans Jorðagos eller äghedela, Wan Jorðaghande wari saglika stämpder och selswer til swars, eller hans wisa Umbudh som hans fulla macht hafwer med hans opna bref och Insigle. Nec in diversum tendit Cap. XXIX. Beng. B. ejusdem leg. Vid. RÅLAMB *Observ. Jur. Pract. L. II. Cap. 2. Obs. 1.*

Nequinnus itaque omnifariam ad stipulari verbis in *Art. XV. Processus Judicialis Glorios. GUSTAVI ADOLPHI d. 23. Junii 1615.* occurrentibus: Och ändoch man icke siner något Therom i Sveriges Lagh, hafwer och sällan här uhi Rijket warit tillåtit at man hafwer brukadt Advocater och Procuratorer, uthan hwar och en hafwer framstått sin Saak

certum hominum fuerit genus, qui causas aliorum
B
de-

för råtta thet bästa han hafwer kunnat. Dikwål efter 2c. Qua propter valde lubrico fundamento vacillantem suam de hac re opinionem superstruxit LOCCENIUS, existimans priscos vel nunquam vel raro advocatis & procuratoribus usos esse, sed ipsos litigantes causam suam, prout potuere, egisse, idque constare putans ex art. XV. process. judic. *Antiquit. Sveog. L. II. c. 4.* Quamquam vero hactenus vera dicat, ut majores nostros in clientelam causidicorum haud frequenter se commisisse statuatur; tamen, cum loc. cit. non de facto sed de jure sit quæstio, ne hoc quidem respectu satis accurate differit.

Antiquissima tempora, quorum de hac re statuta crassis circumstula jacentia tenebris intacta relinquimus, respicit VERELIUS in notis ad *Serwatar Sagan Cap. 6.* dicens: *Patronorum & causidicorum apud nos quondam ignorata nomina & artes.* Suffragatur ei SOLANDER ut plures alios silentio prætereamus. Digna quoque est JOHANNIS O. STIERNHÖÖK, viri harum rerum peritissimi, sententia, quæ hic apponatur, ita vero ille (*De jure Sveonum & Goth. vetusto L. I. c. 6.*): *Illud tamen nec commemoratione nec commendatione fortasse indignum, quod citantibus & citatis in persona comparendi necessitas, nec in criminalibus tantum (quod & hodie obtinet) sed & civilibus, procuratores & advocati hic prorsus ignoti, nec ad extremum admissi, nisi pro certis personis & certis in causis, & sub certa etjam conditione. Conditio autem hæc fuit, ut principalis ipse eos in judicio sisteret & constitueret necessitate sua & causa absentie approbata, de qua mox. Sic autem constituebat, ut alios vicissim, quod hodie concessum, ipsi substituere non possent, hoc enim expresse vetitum.* (Idem lancitum est codice Fridericiano Cap. XV. §. 7. R. B.) *His autem solis habere permisum fuit, qui vel peregrini & linguæ morumque ignari es-*

defendendo alimenta sua expedirent, nedum singula-

sent, vel peregre profecturi, vel procul habitarent, vel agrotarent. (Liberum arbitrium de patrono in controversiis de fundis sibi adsciscendo litigantibus permittere videtur cit. Cap. XV. §. 1. *Jord. B. 22.*) *Illis solis per alios agere concessum, sed in certis causis.* Omnes enim criminum & de fundis controversiæ exceptæ fuerunt, (Certe in omnibus in iudicio, quod *Råsta ting* dicitur, dijudicandis litibus permisum fuisse ex legibus supra allegatis, nostro quidem iudicio, liquet) *ut quod de jure novello per expressam in causis soli & prædiorum* (An *Åghodela* prædia tantum significet Cap. XV. *Jord. B. 22.* valde dubium est.) *permittatur procuratorem habere, modo eundem plenipotencia, sigilli manusque suppositione roborata, instruat, indicio est, id antea non licuisse.* Inepta sane & indigna doctissimo viro assertio! suo namque gladio sequenti facile jugulatur consequentia: expresse facit codex Fridericianus, lex novissima, censiticis rusticis (*Skattebønder*) copiam causarum de prædiis suis dicendarum patronum constituendi (Cap. XV. §. 5. *N. B.*), ergo id ante hanc legem promulgatam illicitum fuit.

Præterea nec a cæteris huic affinis majorum institutis abhorret mos litigantibus patrocinandi; notum enim est perantiquo in patria comprobatum dudum fuisse usu, ut auctoritate jussuque iudicis innocentiae testificandæ gratia dubio duellorum exitui causarum perplexarum haud raro permitteretur decisio litigantesque *campiones* h. e. vicarios sua vice pugnantes nonnunquam adhiberent (si videlicet *valde impares essent, vel viribus, vel ætate, vel dignitate, nefas enim robustum ium invalido, minorennem aut senem cum juvene, virum cum femina — componi.* *STIERNHÖÖK Loc. Cit. Cap. 7.*); quidni igitur etiam patronos, ubi verbis atque argumentis dimicandum fuerit? imprimis cum procurato-

lare caussidicorum munus publica auctoritate constitutum (i), neque innumeri diverticulorum, dilationum atque provocationum anfractus molestiam litigantibus obtulerint, nec denique immensa legum farrago eosdem in

B 2

la-

res negotiorum forensibus non absimilium majoribus nostris haud ignotos fuisse doceat LEX SUDERMANNICA *Cap. XVI. Rirk. B.* Levia hæc argumenta vim gravium saltem maxime verisimilium ex supra allatis consequuntur.

Addam his verba JURIS VISBIENS. L. 1. c. 7. *Lydede de anderen laden satet cseghere oder de geladen werd, de zollen vor Gherichte comen unde vor Stad se nemöghen seckre vorual bezwisen, se mach en ilic enen anderen vor sit senden.*

(i) Nequitiae caussidicorum, de qua hodie conquerimur plurimæ sunt scatuigines, inter quas hæc fere locum tenent principem: *Victus puta caussarum patrociniò a clientibus querendi necessitas*, quæ quominus fide conscientiae commoveantur etjam viri cæteroquin non iniqui haud raro impedit; verisimum namque est dictum HORATII quod

*Paupertas interdum jubeat
Quid vis & facere & pati;
Virtutisque viam deserere ardua;*

Insatiabilis opum corradendarum cupiditas; omnis improbitatis metropolis: *Admodum paullus nimiusve advocatorum numerus*; litium enim multitudine hic æstimetur necesse est.

Emanat ex his fontibus nefarium studium etjam pacis studiosos ad lites incitandi, easdemque multifariam contorquendi atque prolatandi, & quæstui suo per fas & nefas serviendi; nec aliunde ortum ducit turpis mos plurium caussarum patrociniùm suscipiendi, quam quibus rite defendendis tempus sufficiat, & quæ his similia sunt mala.

labyrinthum inextricabilem conjicerit (k); nulla plane est causa cur hanc consuetudinem ea incommoda, quibus hodie obnoxia est, jam olim comitata fuisse credamus.

Quod

(k) Non una ratione civitati nocet nimia legum multitudo, hic nominasse sufficiat, easdem litium dirimendarum causa conditas, si temere & nimis cumulate constituentur, ab improbis callide detorqueri controversiarumque evadere seminaria — Unde præterea mortalium ulli tanta perspicacia hoc mentis acumen, ut indigesta legum volumina aut ingenio assequatur aut memoria complectatur? Intellexit hoc JULIUS CÆSAR qui *destinabat jus civile ad certum modum redigere, atque ex immensa diffusaque legum copia, optima quæque & necessaria in paucissimos conferre libros.* SVETONIUS *in vita ejus Cap. 44.*

REGEM nostrum AUGUSTISSIMUM ne hoc quidem nomine salutis subditorum suorum fuisse immemorem docent *Puncter om hwilka Kongl. Majt i nåder för godt funnit at underskrifva Rikens Ständer, comitiis scil. hujus anni, ubi, expositis præcipuis legum nostrarum vitiis, hæc pag. II. occurrunt verba: hwaraf ej annat kan än upkomma en sådan svårighet uti Lagkunskapen, hwilken bör wara lätt och tillgängelig, at de tillämpande, ej mindre än de lydande, äro försatte nåstan i nödwändighet at misstaga sig. Kongl. Majt har derföre ansett sin Konungsliga pligt wärdigt, och för Des undersåtares bästa öundgängeligt at til detta angelägna ämne äfwen räcka en hjälpsam hand, och såsom medel dertil, åktat nödigt, at alla til eftersefnad nu gällande särskildte Stadgar och Förordningar med allmänna Lagen jemföras och at hwad deraf uti civile eller criminelle mål, samt til allmän efterrättelse tjénar, i förslag til et sammandragit lagwärf under allmänna Lagens Balkar och Capitel uptages och införes med i afdragande af den nu gängbara myntberäkningen. 2c.*

Quod ad leges nostras recentiores attinet; eas facultatem patrociniū caussarum tam civilium quam criminalium (necessariis tamen in his adhibitis cautelis) (l) fuscipiendi viris bonis prudentibusque concedere (m), eosque ad officium suum candide atque enixe colendum, caussam vero aperte injustam defendendam, iusta prævaricatoribus irrogata pœna, adstringere (n), easdemque, etsi caussidicis mercede laborandi potestatem faciant (o), inopibus nihilominus litigantibus haud fragili esse præsidio (p) in aprico est positum. B 3 Hæc

(l) Vid. *Cod. Frid. Cap. XV. §. 1. R. B. Kongl. Resol. 10. Mart. 1738.*

(m) Expresse hoc fecit *Glorios. GUSTAVUS ADOLPHUS 1615.* supra nominato edicto (*Rättegångs Process.*) Metuens tamen ne nimium laxas improbitati remitteret habenas, patronos ad officij sui leges sancte servandas jurejurando adstringi voluit. Excerptamus tria verba ex formula juramenti — *ej bruka någon witterlig falskhet, ofanning eller orätt, eller sika therefter huru jag kan til min wederparts skada och fördärf uphålla Saken.* Sed plerumque inconsulte & frustra hoc exigere judicem autumamus. Ignoravit hocce edictum *VERNULEUS Instit. Polit. (ed. Lovanii 1646.) L. III. Tit. IV. Cap. 8.* dicens: *Non licet secundum antiquas Regni (Svecici) constitutiones habere Advocatum vel Procuratorem, sed per se ipsum dicere caussam quis debet, aut si ineptus sit, per amicum aliquem propinquum.*

(n) Vid. *Cod. Frid. Cap. XV. §. 14. R. B. Litt. Reg. 12. Mart. 1756. Mand. Reg. 4. Jul. 1695. &c.*

(o) *Cap. XV. §. 12. R. B.*

(p) *Cap. XV. §. 9. & c. XXX. §. 6. R. B. Kongl.*

Hæc itaque prudentissima instituta licet Romanis multis præcellant nominibus; facit tamen vaferima hominum pravitas, ut etjam hic valeat illud JUVENALIS: *Dat veniam corvis, vexat censura columbas.*

Quum enim paucæ admodum sint causæ, quarum iniustitia nulla infucata occultari queat æquitatis & integritatis specie; facem nequitie suæ hic accensam videntes malevoli, non solum in dolos varios conglutinandos, prætextus conquirendos jusque nefarie torquendum, omnes ingenii vires, ne litem perdant, turpiter profundunt, sed etjam in id, ut dilationibus provocationibusque controversiam procrastinent eamque magis implicant quam explicant, quæstui suo servientes toto pectore incumbunt. Adeo ut opibus præditi litem pauperibus vel minantes, eum his injiciant metum, ut potius jus suum illis cedant, quam in dubiam descendant arenam.

Deplorandæ itaque huic nequitie leges civiles, quantumvis sapientissimas, certam adferre non posse medelam, quæ attulimus apertissimo sunt indicio. Nimirum eapropter quam caussidici, jure civili abutentes, sibi sumunt licentiam præceptis Philosophiæ mor-

ra-

Sörord. och Taxan för alla öfver och underrätter samt executorer. 23. Maji 1733. De fattige rättsofönde Parter, som intet äga hvarmed de kunna betala, böra så väl hos öfver- som underdomstolar och executorer, utan wedergällning undså hvad för dem til deras Rättsofönde och försvar nödigt är.

ralis cohibendam esse, hujusque jussa abnuentes Religionis Sanctissimæ adhortationibus studiosissime inculcandis ad meliorem frugem esse reducendos, quisque facile intelligit.

§. II.

Ut itaque inceptum feliciter conficiamus laborem, permagni nostra interest, quid de Patrocinio caussarum in universum præcipiat lex naturalis, paucis proponere.

Quotidiana edocti experientia novimus lites in foro dijudicandas ejus sæpenumero esse indolis, ut ingenio haud insulso exactaque juris peritia, si veritas pateat, necessario polleant litigantes, nulloque propterea pacto fieri posse, quin maxima pars hominum, tarda, juris imperita &, ubi res ardua fuerit, meticulosa caussas suas, aut suapte natura implicatas, aut obscuritate a fraudulento adversario involutas, inscite admodum & absurde explicet, inepteque explicatas, quasi inaudita adversario tradat (a). Justitiæ
ita-

(a) Probe hoc perspexit *Glor.* GUSTAVUS ADOLPHUS cujus in §. præced. not. (b) allata verba hæc admodum præclara exipiunt: *estér ofta händer, at the som en godh Saak hafwer, icke kan så framföra som thet sig bör, och i så måtto igenom sitt ogrundade och obetänka framställande fördärwar och förvärar sin egen Saak: icke heller kunna Domarne på sådant sätt neghsamt blifwa underwijste och underrättade om Saksens Omständigheter, så at the kunna dömma effter*

itaque sic periclitenti succurrendum esse nemo, nisi in media luce cæcutiens, facile negabit.

Quamquam igitur lex naturalis, quippe quæ nihil iniqui in tutelam recipere queat, patrocinium litigantium in foro suscipiendi non solum facultatem concedat, sed mandatum etiam, si quidem injuriæ propulsandæ & justitiæ atque æquitati protegendæ seruiat, evidentissime tradat; quæstio tamen qua ratione hæc contingatur meta, ardua & explicatu perdifficilis, solerter atque studiosissime est pertractanda & enucleanda.

Caussam enim quandam injustam esse aut satis perspectum exploratumque habemus, aut circa moralitatem ejus dubii hærentes in suspicionem tantum vocamus; porro caussarum perlustrantes naturam ingen-

båsta kunnist, som Laghbofen säger, utan nödgas följa gifningar och thet, som ovist är, och följer så effter en wrångwiis och ogrundat Berättelse en wrångwiis och ogrundat Dom; thesfordre skall här medh vara Rårandenom och Swarandenom efterlåtit, at så framt the sieswe icke wese eller kunna framföra theras Saak och årender för Råttten, the så måge förskaffa sig andra, som thet på theras wågna göra kunna &c. Absurda præterea & civitati maxime peitifera est opinio salutem publicam in legibus tantummodo fanciendis, non autem jugiter observandis, consistere; ut autem observentur curæ non solum imperanti sed unicuique etiam civium esse debet. Qua propter qui legum præscripta ad jura sua tuenda adhibere non intelligit, idcirco earundem præsidio nequaquam est exuendus; sed ab iis, qui ingenio eidem præcellunt, juvandus & indemnus conservandus.

)

17

(

gentem inter eas differentiam, prout vel civiles vel criminales sunt, itemque accusatoris vel accusati res agitur, intercedere deprehendimus.

§. III.

De Patrocinio caussarum injustitiæ nomine suspectarum quæstionem primo instituentes, quo pacto Lex naturalis licentiam accusatori patrocinandæ permittat, paucis jam explicabimus.

Cum igitur homines felicitatis consequendæ, adeoque potius litium tollendarum quam movendarum, gratia civitatem inierint omnesque cives ad salutem publicam junctis viribus promovendam sese obstrinxerint; nullam huic infligendam esse calamitatem nihilque civibus, quod tranquillitati eorum dispendio esse possit, moliendum esse clarissime apparet. Patet itaque quam turpiter hi & officia sua erga patriam civesque observanda prætermittant, & sic ex pacto suo discedentes, jura civium, quæ vocantur perfecta, gravissime violent, qui vel suis consulentes utilitatibus ex quacunque justitiæ specie actionem aliis intendendi occasionem arripiant, vel aliis permoti rationibus in dubiam causam ultro ingrediantur (a). Quamobrem nec difficile hinc intellectu

C

esse

(a) Sanctissimam itaque doctrinam tradidit SALVATOR *Math. Cap. V. Vers. 40.* dicens: τῶ θελοντί σοι κερδῆσαι, καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον.

esse existimamus, causæ istiusmodi patronum temeritatis hujus sese reddere participem, periculumque aliorum labefactandi commoda, bona haudquam facere posse conscientia (b).

Ut vero uberius his affulgeat lumen, quid de conscientia dubia præcipiat Lex naturæ breviter perstringamus. Anceps nihilque certi de actionis susceptæ vel suscipiendæ honestate ac turpitudine pronuncians animi iudicium Conscientiæ Dubiæ nomine a Philosophis insignitur. Dubitationem vero hanc removere eo majori allaboremus studio, quo certius no-

vi-

(b) Bene monet PHOXYLIDES: Μήτ' ἀδικεῖν ἐθέλης, μήτ' ἔσθ' ἀδικῆντα εἰσῆσθαι. Carm. Nuth. v. 19. Scelestum enim cum sit facinus in quantum fieri potest mala meditati non obfistere concordiaque consulere; quanta censeatur impietas discordiam concitandi & alendi pacisque turbatoribus arma, quibus civibus suis noceant, subministrandi? Indicat sequens exemplum, quam pestem reipublicæ inferat improbitas Causidicorum: *Matthias Corvinus illos ex Hungaria expulit, ubi sine juris peritis vivebant, non tamen sine jure. Nam ex antiquis moribus & paucis quibusdam legibus omnes suas controversias componebant. Venerant autem illi cum Beatrice Ferdinandi Regis Neapolitani Filia ac brevi tempore effecerant, ut ubi nulli antea erant lites, ibi omnia litibus ferverent, cujus rei per nobiles admonitus Rex illos expulit.* VERNULÆUS loc. cit. Cap. 9. Perhibet idem *Ferdinandum Hispaniarum regem prohibuisse ne ulli causidici in indiau Orientalem ducerentur, ne litium semina secum portarent* loc. cit. Hæc tamen eo consilio, ut justis causidicorum aliquid dematur laudibus, nos monuisse neminem speramus arbitraturum.

vimus lege naturali esse sancitum & divino oraculo (c). confirmatum, quemlibet agentem quod dubitet æquumne sit, an iniquum, gravem culpam admittere (d).

C 2

Cui

(c) Rom. Cap. XIV; v. 23. Πάν ὃ ἐκ ἐκ πίστεως, ἀμαρτία ἐστίν.

(d) Verissime itaque CICERO: *Bene præcipiunt, qui veritant quidquam agere, quod dubites æquum sit an iniquum; æquitas enim lucet ipsa per se: dubitatio autem cogitationem significat injuriæ.* De Offic. L. I. Cap. 9. Præclare Cel. GARVE (Anm. zu Ciceros Büch. Von den Pflichten) ad h. l. Augenscheinlich ist etwas wahres, in der Erfahrung welche Cicero anführt. Sie tritt besonders in dem Falle ein, wenn eine uns sehr vortheilhafte Handlung uns doch noch Bedenken erregt. Daß Gegenwicht muß stark seyn, welches den Ausschlag der Waage zu rück halten kan, wenn die eine Waagschale so sehr beschwert ist. Wen unser dunkles Gefühl, unserm Eigennütze widerspricht: so sagt es gemeiniglich die Wahrheit: weil Vorstellungen, welche einer herrschenden Leidenschaft entgegen stehen, nur durch starke Gründe hervorgebracht werden können. Et infra: Wenn unser Verstand mit Entwürfen beschäftigt ist, welche unsern Vortheil betreffen; und sich mitten unter die selben, Gedanken von Unrecht eindrängen, die wir gar nicht herbey gerufen haben: so ist es gemeiniglich die Stimme der Natur und des Gewißens, welche sich hören läßt. Wir müssen ihr also ohne Widerrede folgen, wenn die Sache keinen Aufschub leidet: oder wir müssen uns wenigstens durch sie, zu einer genauen prüfung der Rechtmäßigkeit unsrer Entwürfe auffordern lassen. Quæ ut probe perpendantur acculatoribus julto an injulto manum admoveant negotio dubitantibus quam diligentissime commendamus. Cfr. RACHELIUM aliosque ad eundem loc. Non omnimode seu simpliciter, ut

Cui quidem effato minime repugnat regula a Doctolibus Philosophiæ moralis tradita: *obligatio laxior cedit arctiori, quando utrique simul nequit satisfieri (e).*

Quum

loquitur, vera hæc visa sunt TITIO *Obs. 19. ad Puffend. de Offic. hom. & civ.* sed opinionem ejus præter alios optime convulfit BARBEYRAC *ad Puff. de Jur. N. & G. L. I. c. 3. §. 8. Not. 2. 3.* doctrinam hanc sic proponens. *Se déterminer à agir sans une connoissance certaine que ce qu' on fait est bon, ou du moins innocent, c' est s' exposer à tomber dans l' Erreur, & par conséquent s' engager, entant qu' en nous est, dans toutes ses mauvaises suites. Cela a lieu sur tout dans les choses de grande importance, comme quand il s' agit de condamner quelqu'un, ou de lui causer du mal, de quelque manière que ce soit. Car alors la justice de ce qu' on entreprend de faire, doit être si claire, que ceux-la même contre qui l' on agit, soient obligez, d' en convenir—— C' est la maxime de l' Ecriture Sainte —— Tous les Sages Paiens, & Grecs & Barbares, ont donné la même Regle.*

(e) Bene HOCHSTETTERUS: *Quid tum factu sit opus, si cui omnino, alterutrum sit faciendum, & de utroque tamen an æquum sit, dubitetur? Respondet Grotius licere ei eligere, quod minus iniquum esse videtur: Semper enim, inquit, ubi electio evadi non potest, minus malum rationem induit Boni. J. B. II. 23. 2. ubi tamen notandum, hoc axioma in malis damnosis, non autem moralibus locum habere: in collisione autem Legum apparenti non eligitur minus malum præ majori, sed quod extra ejusmodi collisionem peccatum erat, desinit esse peccatum. In damnosis minus damnatum naturam induit lucri, sed quod turpe est, pro impossibili semper habendum. Colleg. Puff. Exerc. II. §. 26. not. (d).*

Quum vero negotium, cui manum admovere sibi proposuit accusator, tantam probabiliter semper patiatur moram, ut indolem ejusdem, si modo velit, sibi probe perspectam reddere queat; patet nec clienti conscientia aggravato dubia, nisi eo pacto, ut causa, si eam obtinere contingeret, insigni vel sibi vel Republicæ illatæ vel inferendæ calamitati refellendæ inserviat, alium ad judicem accersere (f), neque Pa-

C 3

tro-

(f) Quamquam enim nefarium sit commoda sua ex alterius incommodis comparare, humanitatis & prudentiæ nunquam repugnet nihil de jure suo vitæ tranquillitatis conservandæ gratia cedere; justa tamen nostra commoda ita negligere, ut aliorum utilitati cum ingenti nostro dispendio consulamus & in causam quamvis injulitia suspectam, si quidem salutem nostram attingit, metu ne forsitan innocenti detrimentum quoddam afferatur, ingredi religioni habeamus lege naturali nobis non est injunctum. *Car tant qu' on ne fait que ce que l' on devoit faire, on ne cause point de véritable Dommage, à la reparation duquel on soit obligé. Il suffit même d' avoir droit de faire une chose, pour être à l'abri de toute juste imputation du mal qui peut en rejaillir sur autrui. — Si en ces cas-là quelqu'un recoit du préjudice, à nôtre occasion, c' est un malheur pour lui; mais, comme il n' y a point de nôtre faute, on ne sauroit raisonnablement nous rendre responsables de rien.* BARBEYRAC L. C. L. III. c. I. §. 4. Cedit igitur hic obligatio aliorum commodis servendi obligationi veram salutem nostram promovendi. Difficillimum præterea est præceptis quibusdam omnia diverticula improbitati in hac re occludere; minimæ namque *περιπέσεις* maxime quæstionem variant. Docebit Pietas & amor in patriam civesque quid in his honestum aut turpe censendum.

trono a cliente constituto, si scrupulum sibi evellere non valet, nisi eadem proposita conditione, istiusmodi causam defendere licere (g).

Erunt tamen forsan nonnulli, qui nostræ non faventes sententiæ, justitiam nullo subijci periculo, quamquam innocentes in iudicium adducantur, modo candide & ut virum bonum decet causam accusatoris dicat Patronus, contendant; qui vero aliquid temporis huic rei paullo accuratius considerandæ dederit, is in eadem haud acquiescet sententia. Comprobatum namque vetustate est proverbium: *Macra concordia melior est pingvi sententia*; nec ineptum quidem illud iudicet, qui sumtus non exiguos litibus impendendos, maximam temporis jacturam earundem causa patiendam, variasque molestias subeundas esse perpenderit. Accedit ad hæc mala, quod reus, quamvis integerrimam tueatur causam, eadem tamen aut imperitia vel improbitate iudicis vel patroni, aut legum

vi-

(g) Nullo enim pacto huic licere potest, quod clienti non conceditur; *nemo enim plus juris ad alium transferre potest, quam ipse habet*: Accusatoribus vero criminum publica auctoritate constitutis majorem largiendam esse libertatem existimamus. Nam *accusatores multos esse in civitate utile est, ut metu contineatur audacia*. CIC. *pro. Rosc. Am. c. XX*. Sollicite tamen etjam hic cavendum, ne iisdem ac in Romano olim imperio malis nimia sibi concessa licentia premant innocentes; Verisima enim DOMITIANI VOX: *Princeps qui delatores non castigat, irritat*. SVET. *in vita ejus cap. 9.*

vitiositate, aut testimoniorum defectu, aut denique variis inopinatis eventibus, haud raro cadere possit.

Temere igitur actionem alicui in civilibus intendere bono viro valde indignum est; in criminalibus vero, nisi gravissimis de causis, aliquem ad iudicium accersere non nisi improbum flagitiosumque decet hominem: in iis damnum nonnunquam compensari potest, in his ut plurimum est irreparabile; *Ut enim maxime sanetur vulnus ejus, qui delatus est, manet tamen cicatrix.*

§. IV.

Ad dubias pro accusatis dicendas causas progredientes, si illud quod §. II. attulimus juris naturæ mandatum perferutemur, has ab accusatoris causis toto cælo distare, oppido visuri sumus. Ideo enim in restrictionem libertatis suæ, bonorum humanorum facile principis, consenserunt cives, aliaque multa haud levia in se susceperunt incommoda, ut mutuo fulti auxilio intra civitatis pomeria tutam a malorum insultibus vitam agerent. Sonticam itaque & gravissimam oportet esse causam, quamobrem salutis suæ vel levissimum deperdant præsidium. Cum vero tota clientis salus haud raro e prudenti pendeat patrocinio (a); patet hoc refugium accusatis propterea, quod

(a) Manifestissimum hujus rei documentum nuperrime præbuerunt causæ *Cardinalis de Roban, Parisiis, & ancillulæ Salmon, Cadomi*, de hac vid. *Stockholms Post-Tidn.*

quod causſæ eorum injuſtitie nomine ſuſpectæ ſint, haudquaquam eſſe occludendum. Scopum enim, quem ſibi præfixerunt civitatem ineuntes, qua ratione attingent, qui leges, unicos ſalutis ſuæ cuſtodes, improbitate ſceleſtorum civium eidem pernicioſiſſimas eſſe experiantur. Quod quo pacto fiat in §. §. I. II. oſtendimus. Tanto vero in discrimine unquam verſari juſtitiam, etiam minus apertam, ſanctiſſima haud patitur lex naturalis.

Porro nec in accuſati, ut in accuſatoris, ſitum eſt poteſtate, utrum in juſ ire, vel pacis tranquillitate perfrui voluerit, neque ei ultra præſcripti temporis ſpatium cauſſam differre licet. Aut itaque reus tardus, rudis & imperitus in præſentiffimum adducatur discrimen, aut patrocinium cauſſæ, forte injuſtæ, ſuſcipiatur; jam cum alterutrum neceſſario ſit agendum, imprimis propter magnum inter eligenda discrimen, tutiorem partem eſſe præferendam quiſque facillime perſpicit (b).

O.

1786. N:o 49. Cæterum tot hujus rei quotidie fere occurrunt exempla, ut quædam afferre non expedit.

(b) Conf. GROTIUS *de Jur. B. & P. L. II. c. 23. §. 5.* PUFFEND. *de Jur. N. & G. L. I. c. 3. §. 6.* & *Diff. Acad. Præſ. NE-LANDRO edit. de Parte tutiori eligenda.* Vere BARBEYRAC ad *Puff l. c.* *En effet, comme le dit judicieuſement Mr. De la Bruyère, un Coupable puni eſt un exemple pour la Canaille: un innocent condamné eſt l' affaire de tous les honnêtes gens.* Vid. §. præced. not. (e). Præterea æquiſſima eſt juris Naturalis civilisque regula: *In dubiis benigniora ſemper præferenda ſunt,* triaſque ſermone paræmia: *quiſque præſumitur bonus donec probetur contrarium.* Ubi tamen probe obſervandum putamus rei, qui ſceleribus ſiagi-

Offendimus quidem supra, Patronum ad indolem causæ a se agendæ, quo iustane sit an injusta pateat, sollicitè perferendam lege naturali esse adstrictum; Attamen quominus hoc in causâ accusati ex sententia semper ei succedat non unum obstat impedimentum (c). Litis enim contortæ indolem qua ratione perspiciat Patronus? Nec enim titulo, quem eidem imponere placuit adversario, fidem habere potest: injustitiæ enim notam causæ etiam iustissimæ callide infligere sciunt improbi; Neque speciem, quam præ se fert causâ vel acri iudicio perpensa, minime fallacem semper iudicet vir prudens, quippe qui sæpissime accidere noscat, ut atrox primo intuitu crimen videatur, quod, causâ diligentius cognita, leve admodum delictum esse apprehenditur (d). Quid! quod accidere posse, ut innocens nocentem se confiteatur, historia doceat (e).

D

Quis

tiisque vitam suam polluit nec postea vitæ integerrimæ dedit documenta, patrocinium, saltem in criminalibus, non nisi summa cogente necessitate suscipiendum esse, cum alias ob causas, tum ob prudentem ISOCRATIS admonitionem: *Nulli malo negotio adsis, neque Patronus sis, Videberis enim & ipse hæc facere, in quibus sane aliis facientibus succurras.* Orat. ad Dem. p. m. 26. Interpret. Neandri.

(c) Angustiam illam temporis, cujus nuper mentionem fecimus, imprimis ubi perplexa fuerit causâ, haud parvi hic æstimandam esse facillimum est intellectu.

(d) Vid. sup. not. (a).

(e) Egregie hanc rem explanat *Diff. Acad. Præf. Cæ.* Prof. BILMARK edita *De Non- Reo confitente.*

Quis itaque non videt & opus periculosaē aleae plenum aggredi, qui justitiam causaē accusati a se defendendi trutina exquirere conatur (f) & felicitatis humanae firmissimum fundamentum, justitiae puta tutelam, subruere, qui patrocinium illius nisi de hac certo confiterit legi naturali contrarium esse contendit.

Sane, hac adoptata doctrina nefarii improborum conatus inimicis suis calamitates moliendi, saltem infamiam iis conflandi, utilitatisque suae gratia aliorum salutem convellendi nequaquam comprimerentur, quin potius magis assidua in hanc rem conferendi studia, ansa iisdem praeretur oportunissima.

(f) Nimis namque in justitiae causaē implicatae exploranda curiosus & judicis, contra quam fas est, sibi arripit munus &, argumentis adversarii, facillime forsan refellendis, nondum cognitis, perversam saepissime fert sententiam.

